

Asia: VN/14348/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne asiakasmaksuasetuksen muutoksista

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy kiittää mahdollisuudesta lausua käsittelyssä olevasta asetusluonnoksesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan asiakasmaksuasetuksen mukaisia maksuja korotettavaksi niin, että perusterveydenhuollon maksujen enimmäismääriä korotettaisiin pääsääntöisesti 22,5 prosentilla ja erikoissairaanhoidon maksujen enimmäismääriä pääsääntöisesti 45 prosentilla. Muutokset tulisivat voimaan vuoden 2025 alusta.

Ehdotuksen mukaan asiakasmaksukorotukset on katsottu tarkoituksenmukaiseksi kohdistaa kaikkiin niihin terveydenhuollon asiakasmaksuihin, joiden maksujen enimmäismääristä säädetään asiakasmaksuasetuksessa, jotta korotukset pysyisivät kokonaisuudessaan mahdollisimman kohtuullisina niin perusterveydenhuollossa kuin erikoissairaanhoidossakin. Perustelumuiustiossa on esitetty, että palvelun käyttäjä suojaavat asiakasmaksulaissa säädetty maksukatto sekä terveyskeskusmaksujen ja sarjahoidon maksujen perimistä käyntimäärien mukaan rajoittavat säännökset.

Hyvil toteaa, että ehdotusten perimmäinen tarkoitus vahvistaa julkista taloutta ja sen myötä hyvinvointialueiden rahoituksellista asemaa kokonaisuutena ja pitkällä aikajänteellä, on kannatettava. Riittävän rahoituksen turvaaminen on edellytys sille, että julkisessa terveydenhuollossa voidaan turvata jokaiselle riittävät palvelut.

Ehdotetuissa korotuksissa on kuitenkin kyse merkittävistä prosentuaalisista korotuksista, joilla olisi merkittäviä vaikutuksia erityisesti kotitalouksiin ja ihmisiin. Perustelumuiustiossa on arvioitu, että

niiden asiakkaiden määrä erityisesti pienituloisten keskuudessa, joilla voisi seurata vaikeuksia selvitä asiakasmaksuista, kasvaisi. Tämä voisi johtaa toimeentulotuen lisääntyneeseen tarpeeseen tai maksujen ulosottoon. Myös palveluiden käyttö saattaisi merkittävien asiakasmaksukorotusten myötä vähentyä matalan tuloluokan väestössä. Tämä saattaisi osaltaan johtaa kustannusten nousuun, jos palveluiden piiriin hakeuduttaisiin aiempaa myöhemmin terveydentilan heikennyttä jo entisestään.

Voimassa olevan asiakasmaksusääntelyn mukaan lainsäädännöllä säädetään maksujen enimmäismääristä. Hyvinvointialueet voivat siten päättää myös olla perimättä maksuja tai periä maksuja laissa säädettyjä enimmäismääriä pienempinä. Perustelumuistiossa todetaan, että vaikka hyvinvointialue päättäisi olla korottamatta maksuja, vähennettäisiin asiakasmaksusääntelyn muutoksen laskennallinen vaikutus hyvinvointialueen rahoituksesta. Tällöin alueen saama rahoitus jäisi alemmaksi ja alueen pitäisi kattaa osuus muusta saamastaan rahoituksesta tai sopeuttaa toimintaansa rahoituksen puitteissa. Päätösvalta asiassa olisi perustelumuistion mukaan tältä osin hyvinvointialueella.

Hyviliin näkemyksen mukaan on kyseenalaista, olisiko hyvinvointialueilla tässä asiassa tosiasiallista päätösvaltaa, sillä riippumatta siitä tekisikö hyvinvointialue maksukorotuksia vai ei, hyvinvointialueen rahoituksesta vähennettäisiin joka tapauksessa asiakasmaksusääntelyn muutoksen laskennallinen vaikutus. Nykyisessä taloustilanteessa hyvinvointialueiden lienee välttämätöntä tehdä asetuksen mukaiset korotukset, jotta alueen rahoitus ei kärsisi niin merkittävästi. Hyviliin vaatii, että hyvinvointialueiden rahoitusta ei leikata asiakasmaksuasetuksen muutosten yhteydessä.

Hyviliin kiinnittää huomiota myös siihen, ettei ehdotuksessa ei ole arvioitu asiakasmaksujen korotusten yhteisvaikutuksia muiden hallituksen säästötoimien kanssa. Perustelumuistiossa on todettu, että sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee arviointia vuoden 2025 talousarvioesityksen yhteydessä budjettilakiesityksinä esiteltävien sosiaaliturvaa sekä sosiaali- ja terveyspalveluja koskevien lakimuutosten sekä talousarvioon liittyvien muiden ehdotusten yhteisvaikutuksista mukaan lukien perus- ja ihmisoikeusvaikutuksista. Arviointi valmistuu syksyllä ja täydentää hallituksen esityksiin ja muihin ehdotuksiin sisällytettyä vaikutusarviointia. Hyviliin huomauttaa, että lakiesitysten yhteisvaikutukset tulisi arvioida ennen lausuntokierroksen järjestämistä, jotta lausunnonantajilla olisi mahdollisuus lausua myös ehdotuksen yhteisvaikutuksista.

Lausuntonne todistuksista ja lausunnoista perittävistä asiakasmaksuista.

Huom! tämä kysymys on osoitettu ensisijaisesti hyvinvointialueille. Todistuksista ja lausunnoista perittävien asiakasmaksujen jatkovalmistelua varten hyvinvointialueita pyydetään tuottamaan valmistelun tueksi tietoa hyvinvointialueen antamien todistusten ja lausuntojen määristä sekä niistä saatavista asiakasmaksutuloista. Samalla mahdollisuuksien mukaan pyydämme tietoa alla olevasti eriteltyinä:

- Lääkäriinlausunnot ajokorttia varten
- Lääkäriinlausunnot aselupaa varten
- Muut säädöspohjaiset lausunnot ja todistukset (jos tieto jo koottuna)
- Muut (ei-säädöspohjaiset) todistukset (jos tieto jo koottuna).

Lisäksi hyvinvointialueita pyydetään arvioimaan todistuksista ja lausunnoista perittävän asiakasmaksun nykyisen enimmäismäärän suhdetta todistusten/lausuntojen tuottamisen kustannuksiin (maksujen kustannusvastaavuus).

Tietoa tarvitaan, jotta todistuksista ja lausunnoista perittävän maksun enimmäismäärään valmisteltavan korotuksen vaikutukset hyvinvointialueen rahoitukseen voidaan arvioida hyvinvointialueiden rahoituksen turvaavalla tavalla.

-

Vertanen Niina
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy